

UM VANDAN FYRI BOTULISMU Í SKERPIKJØTI

Enn eina ferð er fráboðan komin um tveir tilburðir av botulismu. Í 1988 kravdi sjúkan eitt mannalív. Hesa ferð eru teir báðir sjúklingarnir nú heimkomnir av sjúkrahúsinum.

Sjúkan er álvarsom og ráðast má til at fara við umhugsni um matvørur, t.d. fisk og kjøt, serstakliga, um maturin ikki verður kókaður ella stoktur.

Tilráðing:

Fyri at minka um vandan fyri botulismu raða vit fólk til:

- at fólk fara væl um, tá tey fletta. Arbeiðið skal vera reinligt, og kjøt, blóð og innvølvur skulu haldast hvørt frá øðrum.
- at feskkt ella ikki reidiliga turkað kjøt verður goymt svalt — undir 8 gr.C.
- at fryst kjøt ikki verður tíðnað upp í ov nógvum hita — minni enn 8 gr.C.
- at feskkt kjøt ongantíð verður goymt í tøttum innballingartilfari, um vit ikki eru fullvis í, at goymsluhitin alla tíðina er minni enn 4 gr.C.
- at kjøt ikki verður hongt upp at turka í vánaligum terra — tá serliga heitt og váttligt er í veðrinum. Tá er betri at frysta kjøtið, til terrin er vorðin betri ella at turka mekaniskt — eitt nú við veiftru (viftu).
- at fólk leggja til merkis, hvussu kjøtið luktar og sær út, áðrenn tey eta tað. Varnast onkur til dømis, at skerpikjøt ikki luktar, sum tað eigur, er best at beina fyri tí, ella kóka ella steikja tað væl og virðiliga, áðrenn tað verður etið, og
- at kókað ella skeikt kjøt verður kelt skjótt, skal tað goymast.

Um botulismu:

Botulisma er ein nervaeitran — atvoldin til sjúkuna er eitt sera eitrandi evni, sum verður gjørt av bakteriuslagnum Clostridium botulinum. Ein kann gerast sjúkur av heilt smáum nøgðum.

Bakteriuslagið finnst í ymiskum sniðum. A, B og E eru tey mest vanligu. Bakterian nørst, har sum eingin luft sleppur at, og hitin er hægri enn 5—8 gr.C. Bakterian av sniði A og B krevur hitar 8—10 gr.C fyri at nørast, og sniði E krevur 3—5 gr.C.

Bakterian nørst bert, har sum eingin luft (surevni)

Sjúkueyðkenni:

Sjúkueyðkennini koma til sjóndar 6—36 tímar eftir, at eitraði maturin er etin — oftast hjá fleiri fólki í sama húski.

- Ring sjón ella dupultsjón, ovára eygnalok hongur niður.
- Ein gerst turrur í eygum og munni.
- Ringt verður at tosa og svølgja.
- Væddarnir verða so líðandi lammaðir, so at andadrátturin gerst tungur, og megin verður niðursett, tá ein skal nýta armar og bein.
- Sjúkan kann byrja við, at ein fælar seg ússaligan og spyr.
- Eingin fepur er, og ein er ikki í ørviti.

Tað er gamalt at hongja kjøt inni, eitt nú í fyrrumum ella í heitum kjallara, meðan tað er feskkt fyri at fáa goðan smakk í tað. Men hetta eigur ikki at verða gjørt, tí drepandi eitran kann koma í kjøtið.

sleppur at, og hitin er hægri enn 5—8 gr.C.

Tann eitraði maturin nýtist ikki at hava serligt eyðkenni, hvat viðvikur smakk ella lukti.

Sambært samroðu við eldri læknar bendir einki á, at tilburður av botulismu hava verið staðfestir í Føroyum áður.

Nú hevur botulisma verið í Føroyum — í 1979 vóru tveir lættir tilburðir, har illgruni var um eitran av turrari grind ella av silð. Í 1988 vóru tveir ringir tilburðir, har sjúkan kravdi eitt mannalív. Atvoldin tá var turt kjøt, men bakterian varð ikki avist í kjøtinum. Kjøtið var ikki víðfarið á rættan hátt. Í ár, 1989, eru aftur tveir ringir tilburðir av botulismu avist, og her er bakterian avist í tí turra kjøtinum, sjúklingarnir hava etið. Ein kann ikki við vissu siga, at nakað beinleiðis skeikt er í handfaringini av kjøtinum — mest trúligt er, at hitin, har kjøtið hevur hingið, hevur verið ov høgur.

Blóðkanningin av teimum seks sjúklingunum, vit vita um, hava allar vist, at tað snúði seg um botulismu.

Viðgerðin av botulismu er mótevni móti eiturevnum og eigur sjúklingur at verða innlagdur á sjúkrahús til eftiransan grundað á vansen fyri trupulleikum við andardrátti og hjarta.

Landslæknin og Heilsufroðiliga Starvsstova

Kappast um at tekna limir

— Hevur tú ikki hug at gerast limur í Felagnum Føroyar—Israel? Hendan spurning fáa nógva nú í fyrri helvt av februar. Vinarfelagið hjá Israel í Føroyum hevur funnið ein óvanligan hátt at leingja limalistan.

Israel hevur fleiri túsund vinir í Føroyum sigur Felagið Føroyar—Israel. Men so stórt er limatalið ikki í felagnum. Og hetta ætlar felagið at gera okkurt við. Tað bjóðar øllum limum sínum at vera við í einari kapping um at tekna felagnum nýggjar limir.

Hvør limur, sum útvegar fimm nýggjar limir fyri 15. februar, er við í kappingini um eina páskaferð til Israels við Hermon Tours hjá Svenningi av Lofti.

Drigið verður um ferðina fyri 1. mars.

Ágangur økist

Felagið Føroyar—Israel sigur, at tað er neyðugt at hava eitt

stórt og sterkt felag, nú ágangurin móti Israel so við og við økist.

Eitt endamálið hjá felagnum er at tala sokjóðanna í Israel og tala at, tá antisemitisman fær alt ov friar ræsur.

Tann, sum vinnur ferðina, fær eisini møguleikan at vera til staðar, tá fyrsti føroyski skógurin verður grótursettur í Israel.

Argja skúli skal útbyggjast nordureftir

10. flokkur á Argjum

Foreldur á Argjum, sum hava hálvvaksin børn, kunnu fegnast.

Ti nú fær bygðin sín egna 10. flokk. Sum skilst, skal hann vera í neystinum hjá Kapp-rodðarfelagnum til útbygging av Argja skúla er liðug.

Argjabørn, sum ganga í 10. flokki, nýðast til Havnar skúla.

Tað hevur í fleiri ár verið eitt ynski hjá argjafólki at fáa 10. flokk í bygðini.

Argja skúli skal útbyggjast og herfyri vórðu latin upp tilboðini upp á jorðarbeiðið. Tey vóru niggju í tali og stóru munur var á teimum. Lægsta boð,

325.000 kr., hevði Kanjon. Hægsta boð var 775.000.

Arbeiðið var mettt at kosta 560.000 kr.

Bygt verður nordureftir og í nýggja húsinum, sum verður í tveimum hæddum, verða millum annað tannlæknastova, bókasavn og holl.

Bygdaráðið fer á næsta fundi, mánadagin 13. í hesum, at taka støðu til tilboðini upp á jorðarbeiðið.

Bygdaráðið hevur annars longu gjørt vart við, útbyggingin er ov litil. Brúk er fyri fyra skúlastovum afturat. Hetta er ikki enn jätt að á hægri stað.

hd